

Химическ утцн

Суулин джилмудт искусствени боли синтетическ утцн ик гидг чинр зүүв. Энүг гаргьлгын ик түргн кевэр делгрдэ йовна. Наукин боли техникин бурдэси шин искусствени материалн айта гидг чинринь эн үзүлджана.

Химическ утцн хойр ик багт хувагдна: искусствени утцн боли синтетическ. Одгэ цагт бргэр олзлгдджах искусствени утцн, орчлнъгин зобр, нег улу целлюлоз эд-бод келгьнас гаргьдж авгдсн. Целлюлозин зэрм багмудиг оньгдарулад, терүнэ чинринь геелго, вискози медноаммиачн боли ацетатн утц гаргьдж авч болв.

Йирин эд, блгмр эд, устэ izdelийс, кевс келгьнд боли олн-зүсн дотр бмсдг хувц келгьнд искусствени утцн бргэр орцулгдна. Искусствени утц кедж гаргьлгьнд, моднас, саломас боли кбвнъгас гардг целлюлоз олзлгдна. Эн утцар кегдсн эд-тавр, торгьнас, нооснас, кбвнъгас боли олснас кегдсн эд-таврас ююгьарн чигн тату болв. Улгүрлхд, кбвнъгин целлюлозас гаргьдж авгддг искусствени ацетатн торгьн ультрафиолетов герл бийүрн орулна, ним ончнь нег чигн естественн материалд уга. Искусствени утцн натуральн утциг соляд, техникд бргэр олзлгдджана.

Шин текстильн материалмуд керглгдлгьн, синтетическ утц кедж гаргьлгь теткв. Ода олн-зүсн чинртэ 20-шаху зүсн синтетическ утцн баянэ. Синтетическ утц гаргьдж авлгьнд, түрүн болдж, чолун нүүрснэ смола, нефтин газ, нефть эд-бод келгьнас гарсн продуктс, мод эд-бод келгьнэ боли селанэ эдл-ахусин производствин шаг олзлгдна.

Наук боли техник олн-зүсн эв-аргьар олн-зүсн утц гаргьдж авна. Эн утцн батарн болдас даву, каучукла адл гийгн, элдг, нарнд хуврхш, кислотд боли щелочд идгдхш.

Капрон боли найлон гидг утцн нег улу бат болна. Селанэ эдл-ахун олн-зүсн шаг гардг—фенолас, бензолас, ацетонас, фурфуролас эдниг гаргьдж авдг продуктс гарна. Полиамидн утцн дегд бат болна. Бодунэрин нег миллиметр капрона утцн 80 килограмм аца да болдас кегдсн тийм суньгьүг зүг 55 килограмм аца даана. Капронас кегдсн куукд улсин бмсн боли гийгн хувцн йир ке болсн дееран бат, удан умсгднэ. Ноосн капрон хойраг ниилүлад кесн эд, шеемг эдэс бат болна. Шеемг боли капрон эдиг илврдчкхлэ, кесгтан умгдлхш.

Капронас—загьс бэрдг гблмс, канатс, брезентс боли талдан чигн удан эдлгддг юмс кегднэ. Капронас кегдсн гблмиг хагсагьад керг уга, юнъгад гихлэ, капрон чийгэс аахш, кбгджрхш. Резинэ эдл өрдг, кбвнъгас кегдсн утциг капронар сольхла, автомобилн тбгэг збвэр батрулад, терүнэ эдлгддг болзгинь ударула.

Капрона утциг мошкад, ноосна байдл гаргьдг эв-аргь

олдж авгдсн баянэ. Ноосна капронас* бли-зүсн хувц—ббмдг костюм, дотр умсдг кирилг-шалвр, ббмсн кегднэ. Ним эд йир элдг, амрар сунна, бат. Капрон медицина чигн олзлгдна. Искусствени утц кехд, операц кесн ормиг шидхд, торгьн утц сольна. Капронас кегдсн сосудс амрар цеврлгднэ, удан хадгьлгднэ.

Шидрхн мана орн-нутг шин синтетическ полнамид утцн—энант кегдв. Батарн элдгэри, капронас эн даву. Эн утцн академик А. Н. Несмеяновин лабораторг, этиленэс боли четыреххлорист углеродас гаргьдж авгдв. Энүг келж гаргьлгьн капронас килвр тусджана.

Нитрон гидг акрилов утцн промышленн производствд бргэр орцулгдсн, олзлгдджана. Эн синтетическ утцн батарн капронас невчк тату, болв кимд. Энүнэ саны—хурт, нарнд авгдхш, химическ бат, нооснла саянэр авлцна. Ноосила авлцсн нитронас кегдсн костюмин, пальтон, трикотажн хувц-хунрин эд дегэд бат болна. Искусствени устэ-ноосна эд-тавр чигн нитронас кегднэ.

Промышленностьд кергтэ тоот-халун-кинтнэс аадг, кислот боли щелочд идгддг, герлэс, нарнас аадг талдан чигн айта гидг синтетическ утцн баянэ. Протиленэс гаргьдж авгддг, поливинилхлоридн утцн, цуг баях кислотсас боли щелочас цугьарагьаснь гишнэ аахш. Эднэс кегдсн блгмр хувцн дуланарн шеемглэ адл.

Лавсан гидг полиэфирн утцн халун-кинтнэс аахш, бат, химическ веществэс аахш, чиг багьар авна, электричеств тавьхш. Тер тбладан эн электрическ промышленностьд, тер мет транспортерин лент, шишлнь техническ эд-келгьнд бргэр олзлгдна.

Айта гидг сан гара костюм, пальтосин эд келгьнд лавсан олзлгдна. Лавсана утцн бат болчкад, нооснла саянэр авлцна. Эднэс кесн эд умгдлхш, нег баядларн удан баянэ. Деернь илврдэд гаргьсн орм, нам усар норгьсн бийнь гархш. Энүнэс кегдсн эд, залу улсин кирилгүд, бишмүд, кофт келгьнд олзлгдна. Эн материал удан бмсгднэ, кесг дакдж угьагдсн бийнь элхш, гүүрэс аахш.

Ке блгмр-хатхмр келгьнд, устэ эд-тавр, девл келгьнд лавсан олзлгдна. Териленэс кегдсн, куукд куунэ девл дегэд гийгн—450 грамм татна, кеегьарн, аль-бис 7 халхарн, талдан унтэ гара хувцнас тату биш. Лавсанас кегдсн хувцн, шеемг хувцн мет дулан, болв збвэр бат, саянэр угьагднэ, нег улу—йир кимд.

Эн тоот—химийн бурдэсн синтетическ утцдин нег цббкнь. Алнъгтрулгч саяхн полимерн материалн эндркиг боли иргчинь давулдж унлхд кучр.